

Hoofdstuk I

Mijn naam is Leila. Het is een naam met de klank van een lied, van een dans. Hoor je het, voel je het? In mijn leven weerklonk er weinig zang en werd er niet gedanst, en toch houd ik van mijn naam. Hij is van mij. Ik ben Leila, en dit is mijn verhaal.

Ik ben geboren in het Afrikaanse kustgebied langs de Rode Zee. Lang voor mijn geboorte stak mijn grootvader, Awad, de zee over en vestigde zich aan de Afrikaanse kust als veehandelaar, dat was het beroep van zijn voorouders. Awad had twee dochters, Salma, mijn moeder, en Aisha, mijn tante.

Het leven in het nieuwe land liep zoals levens lopen. Het gezin was niet rijk, maar ook niet arm en Awad, zijn vrouw en zijn dochters leefden in vrede in de schoot van de grote groep Arabische mensen die zich net als zij hadden gevestigd aan de Afrikaanse kusten.

Mijn moeder Salma was in haar veertiende levensjaar toen het tij begon te keren. Een nijpend geldgebrek dwong mijn grootvader om mijn moeder af te staan aan een rijke koopman. De man was oud, hij hinkte en zijn zicht was slecht. Zijn naam was Hady Hakim. Zijn raadgevers hadden hem ingelicht over de dochters van Awad. Vooral Salma werd als de beste partij beschouwd. Toen Hady Hakim zijn huwelijksaanzoek deed, had hij zijn toekomstige bruid nog nooit gezien. Het gerucht dat ze mooi, jong én maagd was, volstond voor hem om Awad om haar hand te vragen. Salma zelf wist niets over de bijna bedlegerige toestand van haar toekomstige echtgenoot. Ze was jong en in al haar naïviteit verheugde ze zich alleen al over het feit dat een man, om het even welke man, haar ten huwelijk

vroeg. Volgens het gewoonterecht ging het aanzoek gepaard met een transactie: in ruil voor de hand van zijn dochter kreeg Awad twintig geiten. Zo werd van de ene dag op de andere Salma vervangen door een met geiten gevulde binnenplaats.

Dat een zieke, oude man met een meisje van veertien trouwt omdat haar vader gebrek heeft aan geld, is in mijn geboortestreek niet ongewoon. Het huwelijk van Salma werd snel voltrokken en meteen daarna reisde ze met haar man naar zijn geboorteplaats, waar ze echter slecht werd onthaald door de familie van Hady Hakim die het huwelijk niet goedkeurde. De oude man werd door zijn verwanten in de steek gelaten en werd gedwongen met zijn jonge vrouw te verhuizen naar een verafgelegen oord. Hij huurde een klein huis met drie kamers die naast elkaar lagen. De middelste kamer diende als keuken en badkamer, de kamer aan de rechterzijde was de slaapkamer, terwijl die aan de linkerkant bestemd was om vrienden te ontvangen.

Aanvankelijk was Salma blij dat ze een man had. Ze gehoorzaamde hem strikt en deed er alles aan om hem te behagen. Ze wist weinig over het echtelijke leven van andere koppels en aanvaardde zonder aarzelen het gezag van haar man. Ze genoot zelfs in zekere mate van haar nieuwe leven.

Helaas bleef haar geluk niet duren. Naarmate de tijd verstreek, ging de gezondheid van Hady Hakim achteruit. Al snel kon hij niet meer lopen of zelfs rechtstaan. Zijn zicht verslechterde en hij werd volledig blind. Daardoor ging zijn handel ten onder en raakte hij het grootste deel van zijn bezit kwijt. Salma verloor geleidelijk de affectie die ze voor haar oude man ontwikkeld had, maar bleef uit plichtsbesef voor hem zorgen. Ze verplaatste hem wanneer hij dat vroeg, waste hem, bereidde zijn voedsel en nam alle huishoudelijke taken op zich.

Maar de menselijke natuur laat zich niet intomen door religie of sociale regels, en weldra liet Salma zich door een jongere man benaderen. Het was een knappe en sterke jongeman die bij een handelaar werkte om de goederen in ontvangst te nemen, ze in de winkelrekken te schikken en af en toe leveringen uit te voeren. Het was op een van die leveringen aan Hady Hakim dat de jongeman kennismakte met Salma. Zij ging graag in op zijn avances en zijn liefkozingen, waaraan ze grote behoefte had.

In de voor de gasten bestemde kamer beminden ze elkaar, vaak vluchtig, maar soms namen ze de tijd om hun passie uitgebreid te vieren. Hij koos telkens het meest geschikte moment uit om zijn waren te leveren. Soms kwam hij door de deur, op andere momenten door het raam. Het duurde echter niet lang voor de bedrogen, bedlegerige echtgenoot het spel doorhad. Hij merkte het gaan en komen van de leverancier op, hoorde de kreten van de verboden liefde, waarin zich de emoties en de vreugde van zijn vrouw en haar minnaar vermengden. Zij waren vol vuur door de gave van het leven en van de jeugd. De oude man riep dan telkens zijn wanhoop uit en schold Salma uit voor hoer, haar minnaar voor pooier. Het was een tegenstrijdige symfonie, waarin het geluk van de geliefden samenging met de scheldwoorden van de vernederde echtgenoot.

Salma voelde zich geraakt door zijn verwijten, waardoor ze uiteindelijk de moed had haar echtgenoot te confronteren.

‘Jouw geroep heeft lang genoeg geduurd!’ zei ze vastberaden en zonder schaamte. ‘Als je ons verder ergert, gaan we weg. Niemand zal zich nog om jou bekommeren. Vergis je niet, jij bent het die het risico nam een mooie, jonge bruid te kiezen, terwijl jij zelf al een oude man was. Mijn lichaam hunkert en jij kunt mijn verlangens niet vervullen.’

Toen hij dat hoorde, barstte Hakim in tranen uit. Hij was niet in staat om te reageren. Wat moest hij beslissen? Moest hij de enige persoon verstoten die zich dagelijks over hem ontfermde? Dat kon hij, maar dan zouden Salma en haar minnaar gestenigd worden. Of moest hij de realiteit accepteren en zich bij de aanwezigheid van die verfoeilijke indringer onder zijn eigen dak neerleggen?

Een veroordeling van het overspelige paar zou erop neerkomen dat hij ook zichzelf veroordeelde. Niemand zou nog met hem willen omgaan en hij zou in de steek gelaten worden, ten prooi aan eenzaamheid en verwaarlozing. Honger en een spoedige dood zouden zijn lot zijn. Uiteindelijk triomfeerde zijn verstand over zijn trots.

‘Laat mij niet alleen, alsjeblieft!’ smeekte hij haar. ‘Je bent alles wat ik nog heb.’ Hij begon te snikken en was niet meer in staat er nog iets aan toe te voegen.

Met tegenzin accepteerde Hadj Hakim de aanwezigheid van de jongeman in zijn huis. Zijn gezondheid ging echter snel achteruit. Of het nu het natuurlijke verloop van de ziekte was, of de jaloezie en verbittering die aan hem knaagden, hij stierf korte tijd nadien. Op verzoek van Salma hield de minnaar zich tijdelijk op afstand omdat de begrafenis moest worden georganiseerd. De familie werd op de hoogte gebracht van het overlijden en kwam nog dezelfde dag aan. Hadj Hakim werd ’s namiddags begraven, en de kinderen van Hakim lieten Salma de paar centen houden die het echtpaar nog bezat, met de vermelding dat het haar deel van de erfenis was en dat zij verwittigd zou worden, mochten er nog goederen te verdelen vallen.

Een paar dagen gingen voorbij. Salma wachtte op de terugkeer van haar jonge minnaar, maar hij daagde niet op. Dus ging ze op zoek naar hem, ze ging naar de zaak waar hij

werkte, maar daar vond ze hem niet. Ze plaatste een bestelling bij de handelaar, maar een andere jongeman kwam die leveren en toen ze naar de vorige bode informeerde, haalde de nieuwe jongen zijn schouders op en zei verlegen dat hij hem niet kende.

Wanhopig verliet Salma ten slotte het echtelijke huis en keerde terug naar haar vader Awad. Ze gaf hem het weinige geld dat ze geërfd had, zodat hij voor haar kon zorgen. Een paar weken na haar terugkeer voelde ze zich misselijk. Net als alle levenswijze vrouwen van het dorp, begreep haar moeder, mijn grootmoeder, dat Salma in blijde verwachting was. Ongeveer acht maanden later, op 10 februari 1983, werd ik geboren.

Mijn moeder heeft nooit verdere pogingen ondernomen om haar voormalige geliefde, mijn vader, terug te vinden. Misschien om hem te beschermen, of vanwege een laatste eerbetoon aan haar overleden echtgenoot? De familie van de overleden echtgenoot werd niet van mijn geboorte op de hoogte gebracht, want Salma wist immers dat ik niet tot hun familie behoorde. Ik kreeg de naam van mijn grootvader van moederskant. Mijn naam is Leila Awad.

Op heel korte tijd had mijn moeder van een mislukt huwelijk en van een al even snel verdampte liefde geproefd en ik denk dat ze de enige was die niet blij was met mijn geboorte. Zonder erom te hebben gevraagd, had zij een vroegtijdige, diepe en geestelijke metamorfose ondergaan. Ze was een ernstige en harde vrouw geworden. Zij die zich mooi en slank had gevoeld, voelde nu dat haar schoonheid aan het vervagen was. Ze voelde zich gebroken, vernietigd en versleten, misbruikt door haar kortstondige minnaar. Die werkelijkheid was zwaar om dragen. Voor haar verving de herfst het frisse lentegroen. Zij had geen liefde en ook geen mooie toekomst meer en voelde zich op haar zeventiende oud. Toch bracht ze in het

geheim haar tijd door met gedachten aan het ondenkbare, met de hoop op een miraculeus gebeuren dat haar uit haar enge droom zou doen ontwaken. Zou haar minnaar terugkeren? Waarom zou hij haar hand niet komen vragen aan Awad? Als weduwe stond het haar vrij om elke nieuwe echtelijke verbintenis aan te gaan. Maar dat verhoopte feit deed zich nooit voor, want angst hield de jongeman in haar greep. Niet geheel onterecht, want volgens de geldende wetten moesten zowel de ontrouwe man als de ontrouwe vrouw gestraft worden. Salma zelf had het risico van de verboden liefde genomen. Die liefde had haar stoutmoedig en lichtzinnig gemaakt en nu betaalde ze de prijs van haar overmoed. Had zij het recht dezelfde stoutmoedigheid van haar minnaar te eisen?

De tijd verstreek en de emotionele toestand van Salma verslechterde. Zij kon mij geen borstvoeding meer geven en zich niet meer om mij bekommeren. Soms zorgde mijn grootmoeder, Warda, voor mij, maar vaak ook mijn tante Aisha, de jonge zus van mijn moeder. De tijd verstreek en heelde geen wonden. De preciaire geestelijke gezondheid van Salma verslechterde en ook het algemene welzijn van het gezin ging erop achteruit. Bovendien werd de kuststreek waar wij woonden in die periode geteisterd door een verschrikkelijke droogte en verscheurd door een oorlog tussen de clans. Awad werd voortdurend armer. De veehandel stelde niet veel meer voor. Er viel weinig te kopen of te verkopen, en vaak werden de dieren, nog voor ze op de markt kwamen, in beslag genomen door de leden van een van de clans. Die waren altijd in conflict met elkaar, vaak uitgehongerd en tot op de tanden bewapend. Op die manier verminderde het weinige dat Awad bezat nog vlugger. Al dan niet uit vrije wil deed hij afstand van dingen om diegenen die minder gegoed waren te helpen.

Zo stonden de zaken ervoor toen een groep mannen,

begeleid door een oude vrouw, bij Awad aankwam. Het waren gezanten van een Arabische emir. Onmiddellijk na hun aankomst begonnen ze te onderhandelen met de oude Awad en ze verklaarden dat zij namens emir Ben Sultan om de hand van een jong meisje kwamen vragen. Zij vertegenwoordigden hun meester omdat hijzelf om veiligheidsredenen niet kon reizen. Vanzelfsprekend zou de emir zich heel gul tonen en in ruil voor een alliantie zou een mooie bruidsschat worden gegeven.

‘Wie is prins Ben Sultan?’ vroeg Awad na een moment van stilte, verbaasd door het totaal onverwachte huwelijksaanzoek.

‘Hij is de meest gerespecteerde man van de regio Akkacha’, antwoordde een van de mannen die terwijl hij sprak uit zijn zak een bundel geldbiljetten nam en een kleine beurs vol goudstukken.

‘Maar voor ik u de bruidsschat betaal, willen wij de bruid zien’, ging hij verder. De man leek al overtuigd dat de deal gesloten was.

Awad dacht na terwijl hij naar het geld keek, en zei toen: ‘Heel goed. Laat mijn dochter Aisha komen. Zij zal ons vertellen wat zij ervan denkt.’

Toen verscheen Aisha, begeleid door enkele leden van haar clan. Ze leek in een oogopslag de situatie te doorgronden.

‘Ik ben niet te koop!’ sprak ze vol overtuiging nadat ze de gezanten van de emir had bekeken. Daarop ging ze weg, gevolgd door haar dappere krijgers. De gezanten wilden de plaats al verlaten toen hun oog viel op de mooie Salma die zo slank was als een jonge palmboom in een groene oase.

‘En deze hier?’ vroeg een van de mannen.

Awad nam de tijd om te antwoorden. Allerhande gevoelens en gedachten bestormden hem. Hij dacht aan de liefde die hij voor zijn oudste dochter voelde en aan het drama dat ze zou moeten doorstaan als ze haar dochter zou moeten verlaten.

Maar hij kon toch ook de catastrofale economische situatie niet vergeten waarin ze zich bevonden, in een land dat door een militaire strijd verscheurd werd.

‘Dit is mijn oudste dochter, Salma. Ze is weduwe en moeder van een klein meisje’, zei Awad tegen zijn zin, na wat voor allen een eeuwigheid leek.

Een van de mannen die naast Awad zat, zei plots, terwijl hij opnieuw naar Salma keek: ‘En toch zal de prins zonder twijfel tot over zijn oren verliefd op haar worden!’

‘Maar zij is het niet waard om de vrouw van een prins te zijn, Salma is geen maagd meer’, zei Awad.

‘Maagdelijkheid is geen probleem, daar zorgen we voor’, sprak de enige vrouw in de groep. ‘Maar het kleine meisje mag in geen geval met ons meekomen.’

‘Dat kan,’ zei Awad, ‘want het is niet Salma die voor de kleine zorgt, maar mijn vrouw. En soms mijn dochter Aisha.’

‘In dat geval kunnen zij perfect verder voor haar zorgen’, besloot de oude vrouw.

Ondertussen stond Salma erbij als een marmeren beeld. Met gebogen hoofd wreef ze over haar voorhoofd. Ze dacht aan haar uitzichtloze situatie, aan haar vader die steeds ouder en armer werd, en meende dat weggaan alles en iedereen ten goede zou komen. Ik, haar geliefde kleine Leila, was de enige die haar voor een dilemma plaatste. Had ze het recht mij op te geven? Na lang nadenken kwam ze tot de conclusie dat ze zou vertrekken op voorwaarde dat ik een betere toekomst zonder haar zou hebben. Wegtrekken van haar familie zou een rechtvaardige straf zijn voor haar overspel. Nederig sloeg zij de ogen op naar Awad en sprak: ‘Ik vertrek. Maar alleen als een groot deel van het geld van de bruidsschat naar de opvoeding en opleiding van mijn kleine Leila gaat. Ik wil dat zij onderwijs krijgt in de beste school van de streek.’

Er volgde een lange stilte. Awad moest nu beslissen om zijn dochter al dan niet weg te geven. Hij moest het woord nemen en zijn toestemming geven, ofwel de gezanten van de prins met het geld terugsturen. Awad aarzelde, wat voelde hij zich verscheurd. Warda, mijn grootmoeder, hield zich afzijdig en gaf geen blijk van interesse.

‘Ben je werkelijk vastbesloten met onze gasten te vertrekken?’ vroeg Awad aan Salma.

‘Ja, vader, met uw toestemming’, antwoordde Salma zonder aarzeling.

Awad keek de gezanten van de prins met zowel een droevige als een vastberaden blik aan en gaf hen vervolgens zijn akkoord, waarna hij hen uitnodigde om alles op papier vast te leggen. De mannen stelden meteen de nodige documenten op en de kwestie werd naar behoren afgehandeld. De volgende dag werd Salma aan de dame van de prinselijke groep toevertrouwd en vertrok ze met de gezanten naar een voor haar onbekende bestemming.

Ik was jong, ik herinner mij alleen een warme knuffel en dan de droeve kreten van mijn moeder, haar natte omhelzing en haar tranen. Wellicht was ik ongerust, maar aangezien ik zo jong was, kon ik niet echt begrijpen dat er iets ernstigs aan de hand was. De aanwezigheid van Warda en Aisha, degenen die echt voor mij zorgden, stelde me gerust.